

ZMIZELÝ ZÁPISNÍK Vladimíra Fuxe**Pokračování ano, ale...****NE KAŽDÉ PŘÍŠTĚ JE TO PRAVÉ ČASOVÉ**

Nadpis mimoděk ozřejmuje, proč býváme většinou zvědaví na to, co nás čeká a nemine, z čehož odedávna vyplývaly nesčetné věštby, horoskopy, hádání z ruky a po vynálezu kafe i z kávové sedliny – což se v době moderní zvědeckého až k institucování Prognostických ústavů (které ovšem příliv různě módních horoskopičin nikterak nezastavilo). Ale titulky je vlastně jen omluva předem za vše, co musím pod slibné slovo „příště“ chtět–nechtět zahrnout, pokud mám dostát pravdě vzpomínek.

Rozhlasový provoz byl v půlce šedesátých let přiměřeně bohatý, Brno bylo po Praze tehdy produktivní víc než stanice jiné, v něčem i celostátně, třeba ve folkloru, protože každý přispíval tím, čemu se na jeho poli nejvíce dařilo. Ten národopis jsem jmenoval namátkou, nebyl samozřejmě jediný: stanice měla internacionály Orchestru Gustava Bromy i vlastní Orchestr Studio Brno (vzniklý právě v pětadesátém roce transformací z orchestru estrádního, který hrával tak řečený „vyšší populár“) – nehledě už k faktu, že se ve vysílání ozývaly stále častěji menší hudební tělíška, v té době vstupující před oči a zejména uši širší veřejnosti. Místo ve vysílacích časech mělo též klavírní duo Těšík–Hudec v oblasti populáru a Věra+Vlastimil Lejskovi, mířící až do nejvyšších skladebních pater v celé šíři svého oboru. Vynechat v tom výčtu nelze Ladislava Kozderku a jeho produkci, k níž stále autorsky přispíval – a protože tato vzpomínka vzniká v době zasněženého jara 2013, je přesně čas připomenout, že by měl Ladislav právě stoleté narozeniny – byl ročník 1913. Jsem si téměř jistý, že by se ani v tomto věku nezastavil: život byl pro něho aktivita sama.

Redaktoru Jaromíru Nečasovi se v oné době sešla taková spousta zajímavých nahrávek nejrůznějších hudebních projevů ze všech konců světa, že se rozhodl uspořádat z nich celý cyklus o muzicírování ve všech koutech naší planety, a to pod titulem *BAREVNÝ ZPÍVAJÍCÍ SVĚT*.

Byl to velmi dobrý nápad, který přinesl spoustu hudebních zajímavostí – a samozřejmě v mnoha případech i vůbec první setkání se zvukovými projevy etnik, o kterých běžně víme jen to trestuhodné málo, konvergující až k nule. Napsal jsem pro ten pořad stručné slovní předznamenání, které potom do hudebního podkladu natočil Miroslav Horníček jakožto znělku – samozřejmě si text ještě doplnil, takže to bylo výrazné a náramné; škoda, že nemám ani záznam.

A hned jsem dostal za úkol zpracovat relaci o lidové hudbě litevské, což nebylo tak docela lehké (nebylo u nás dosud internetu a podklady jsem

dostal v litevštině). Takže jsem se odebral na filozofickou fakultu, kde mě velmi vlídně přijal pan profesor Erhart (tehdy docent) a – vyslechnuv, oč mi jde – opatřil mě kýženou učební knihou o litevštině, aniž mě jakkoliv perlustroval, tím méně znal. (Nevěděl jsem tehdy, že z baltských jazyků byla jeho doménou právě litevština: možná mi ten fakt mimoděk pomohl.) Tudíž to všechno dopadlo nakonec dobře, snad jsem jazykově nic nezvrtačil, i když šlo o jazyk u nás v podstatě zcela neznámý, a tedy zcela cizokrajný, ačkoliv evropský, vzdálenostně blíž k nám, nežli ruština – a přitom vysoce zajímavý blízkostí k jazykům slovanským. Kdykoliv беру do ruky knížku o srovnávacím jazykozpytu, vidím pana profesora jako vzpomínku velmi živou, a to právě díky tomu, co začíná této době neúprosně scházet: vstřícnost a důvera.

Mimo natáčení pravidelných pŕlhodinek o starých písničkách, kapelách a zpěvácích, jakož i pokračování Lexikonu humoru (obojí z dílny Vlastimila Pantůčka) přibyla posléze i práce mimorozhlasová: tehdejší dramaturgyně Večerního Brna Lída Bařinková se tázala, zda bych nepřeložil do češtiny Karvašova Hannibala před branami. I když pokládám zásadně překlady z jazyka, který je pro běžného našince drtivou většinou srozumitelný, za luxus ničím nevyvážený (a navíc mnohdy poškozující barvy originálu), po zjištění, že je celá věc psána podle prostředí nejenom prózou, ale zejména veršem, jsem nabídku přijal. Předtucha měla pravdu: ačkoliv jsem nevěděl, nebyl-li *žpůsob* autorova veršování úmyslem, došel jsem k závěru, že je oně formální okolnosti správně využít *jako záměru*. A tak jsem si zas jednou přišel na své, jsa zapřisáhlým příznivcem latiny, neb jsem z onoho jazyka maturoval – a zrovna z Tacita a zrovínka byl předsedou maturitní komise latinář. Takže jsem s obří potěchou vpadl rovnýma nohama tu do elegického disticha, tu zase do hexametru prostého.

Netvrdím, že výsledek – skvost. Ale takto pokolárovštěný text se herci nemohli v daném termínu (ale ani mimo termín jakkoliv prodloužený) prostě naučit nazpaměť. Přitom jsem nečinil žádných naschválů ani podrazných pastiček, text byl zkrátka jen mírně básnicky uspořádan, *aniž by se byl byl i jen ořel o jakoukoliv poezii*. Soubor nezklamal, byl jsem v publiku asi nejvíc dobře nalaďeným divákem. Možná místy i nápadným, kdyžtě napovídat text v hexame-trech lze spíše stěžít, takže dítě zalknuté: když herecká paměť velí vybruslit z hrozícího „okna“ podáním repliky svými slovy, a nevida úniku je začne nebohý interpret cpát do toho, co si představuje pod pojmem „hexamet“, je havárie nashadě. Mám svědomí čisté, můj smích nebyl škodolibý, spíše dětsky nadšený.

Tolik o mém zaskoku do mateřského divadla.

Na zásadě slovenštinu nepřekládat, leč přinášet ji už dětem ve škole jako samozřejmost, nemám důvod něco měnit: je to jeden krásný jazyk zadarmo. A mimo jiné je to i prevence proti módním snahám udělat z češtiny cosi, co mateřštinu jen z dálky připomíná, „když už vo to gou a musí to bejt“.

Čas šel v tu dobu mnohem překotněji, než se od něho čekalo. Už leden 1968 přinesl tolik změn, že jejich sled nedokážu rekonstruovat, ale mám zato, že to ani není nutné. V tehdejší vedoucí politické síle, v KSČ, rychle docházelo k velmi viditelným změnám, které říkaly v podstatě jedině: že zásady společenského uspořádání a jeho funkční způsoby musí konečně umožnit, aby bylo do praxe uváděno vše, co se do ní zatím z teorie vůbec nedostalo. Není totiž trvale možné něco proklamovat a ve skutečnosti prosazovat pravý opak. Dám příklad: Jeden z progresistů mezi našimi funkcionáři, Zdeněk Mlynář, v nějaké souvislosti projevil názor, že v naší společnosti je docela možné uvolnit volby tak, aby mohl kandidovat kdokoli, bez ohledu na to, zdali je v KSČ nebo jiné složce Národní fronty. Sovětský oponent se ho okamžitě zeptal, jaký tedy je rozdíl mezi tímto postupem a buržoazní demokracií. „Raznica v tom, čto u nas uže buržoazii nět,“ opáčil Mlynář. Nepřesvědčil. Ono to totiž ve skutečnosti nehrálo roli. Všichni představitelé prostalinských režimů se nad vývojem u nás upřímně zachvěli a sešli se, aby si sdělili, co s tím.

Výběr vskutku nebyl velký, což jsme měli poznat v srpnu onoho roku. Všem, kdo se cítili naším vývojem ohroženi, dodalo, když byla u nás zrušena cenzura – ta teoreticky *jaksi neměla být* už od začátku, ale praxe si ji naopak právě od počátku *takňák vyžádala*. To byla asi poslední kapka, převáživší rozhodování ke směrníku s nápisem **VOJENSKÁ INTERVENCE**. Politické schůzky v Čiernej pri Čope byly už jen posledními pokusy odvrátit něco, o čem už dříve bylo jinde rozhodnuto.

A tak se stalo, že do 21. srpnového rána v roce 1968 jsem byl probuzen tlukotem nikoli slavíků, ale docenta dr. Jiřího Sedláka na okno a sdělením: Vstávej, jsme obsazení, jsou tu Rusi!

Jak záhy vyšlo najevo, toto PŘÍŠTĚ zdaleka neukazovalo do budoucna, i když se tak začalo tvářit neobyčejně usilovně a s nasazením vší převahy mocenských figlů propagandy.

Bylo zřejmé, že směřuje jednoznačně zpátky.

— × —